

на правото. Политическитѣ съображения при международното правотворчество се изместватъ отъ правнитѣ съображения при политиката.

Така, Обществото на Народитѣ носи една революция въ международнитѣ отношения и международното правотворчество. По своя размахъ, тя може да се сравни само съ правната революция, която унищожил сръдновековното теократическо миросъзерцание и издигна това на модерния либерализъмъ и индивидуализъмъ.

При такава насока Обществото на Народитѣ не можа да мине, както безъ привърженици, така и безъ противници, а отъ тамъ и безъ различна оцѣнка на неговото значение и бждаще.

Изхождащитѣ отъ стария национално-държавенъ принципъ се отнасятъ изцѣло отрицателно къмъ Обществото. *Трипел*¹⁾ и *Колеръ*²⁾ считатъ, че Международното Право не може да отиде по-далечъ отъ това, което направиха Хагскитѣ Конференции, безъ да влезе въ разрезъ съ „самата природа на нещата“. Хуберъ и редъ други автори мислятъ, че центъра на тежестъта въ международното правотворчество е и трѣбва да си остане независимата държава. Ако се направи крачка напредъ, налага се въпросъ за световната държава; но, тази крачка е невъзможна.

Съ образуването на Обществото на Народитѣ тая крачка не само че стана възможна, но се и направи. Съ това и преѣнникитѣ, които му се правятъ, се пренесоха на друга почва. Изходенъ пунктъ стана въпроса, доколко то е устроено така, че да извърши поставенитѣ му задачи. Тукъ оцѣнникитѣ се раздѣлятъ на две категории. Едната разглежда недостатъцитѣ въ устройството на Обществото. Втората — недостатъцитѣ въ приложението на Устава.

Хобсонъ намира, че Обществото на Народитѣ ще бжде таково, само ако си постави за главна целъ да образува твърда световна икономическа организация и правилно се оцени значението на работначескитѣ движения за международния животъ. *Лансингъ* — най-близкия сътрудникъ на Уйлсона, критикувашъ дори проекта на последния, намира, че Обществото на Народитѣ не е нищо друго освенъ закрѣпване господството на великитѣ държави. Други считатъ, че Обществото на Народитѣ може да се закрепи само ако развие добре едно отъ началата, на които е сложено.

Таубе, ³⁾ *Мьореръ*⁴⁾ и др. считатъ, че Обществото на Народитѣ въ сегашната му организация е невъзможно, както е невъзможно и единъ съюзъ между мухитѣ и паяцитѣ. Споредъ *Таубе*, нему липсва „изпълнителното производство“, т. е. органи за принуждение. При изграждане на Обществото, победиха идеитѣ на Клеманско, а не тия на Уйлсонъ — идеитѣ на политическото равновесие и запазване териториянитѣ придобивки, които победителитѣ спечелиха въ войната. Той сравнява Обществото на Народитѣ съ Свещения Съюзъ, като прави само тая разлика, че Свещения Съюзъ бѣ дѣло на династии и за запазване на династиятѣ, а Обществото на Народитѣ съюзъ на империалистически държави, дори съ по-империалистически тенденции и отъ Свещения Съюзъ. Най-после, той критикува и състава на Обществото по отношение приемане Германия и Русия, а Съединенитѣ държави оправдава, тъй като тѣ не искатъ да влезатъ въ него, понеже тая му форма е начало на нови войни.

Въобще *Таубе* счита, че Обществото на Народитѣ страда отъ атрофия на най-важнитѣ му юридически функции, отъ хипертрофия на неговата властъ, задъ която стоятъ великитѣ държави и отъ обща немощъ, поради липса на притокъ отъ нови освещаващи сили.

Сжщиятъ счита, че сегашната организация на Обществото на Народитѣ е такава, защото международнитѣ отношения не сж дорасли за единъ такъвъ правовъ съюзъ между народитѣ. Народитѣ сж още достатъчно егоистични, груби, користолюбиви и наклонни къмъ войни, за да не могатъ така лесно да заживѣятъ като едно омиротворено културно семейство.⁵⁾ И благодарение на тая песимистична оцѣнка, както на Обществото на Народитѣ, така и на условията за изграждането му, той дохажда до мистичното заключение, че вечния миръ може да се намери само при Христа.

¹⁾ Triepel. Zukunft des Völkerrechts 1916.

²⁾ Kohler. Die Grundlagen des Völkerrechts 1918.

³⁾ Б. Таубе. Вѣчный миръ; или вечная война 1922 год.

⁴⁾ Meurer. Die Grundlagen des Versailles Frieden und der Völkerbünd. 1921.

⁵⁾ Впрочемъ, това бѣ принуденъ да признае и самъ Леонъ Буржоа, първия председателъ на Съвета при Обществото, още презъ 1920 г. Въ едно свое интервю той подчертава, че липсватъ каквито и да е средства за осъществяване решенията на Съвета.